

KS. JAN KOCŁĘGA
CZĘSTOCHOWA

DUCH ŚWIĘTY UŚWIĘCA I JEDNOCZY WSPÓLNOTĘ KOŚCIOŁA WEDŁUG KATECHEZ ŚW. JANA PAWŁA II

Święty Jan Paweł II niósł w sobie zarówno doświadczenie trudnej historii europejskiej XX wieku, jak i bogactwo spotkania szeroko rozumianej kultury Europy Wschodu i Zachodu. Jego długi pontyfikat zaowocował ogromną spuścizną, w której Święty Papież jawi się jako filozof, teolog, poeta, pasterz i głęboko wierzący chrześcijanin. Jego nauczanie jest, i z pewnością będzie, przedmiotem poszukiwań i refleksji teologów. Tematyka podejmowana przez Papieża jest bardzo różnorodna, niemniej głoszona przez niego teologia będzie w pełni zrozumiała dopiero wówczas, gdy w jego nauczaniu uwzględni się personalizm¹.

Ważne miejsce w teologii Świętego Jana Pawła II zajmuje pneumatologia. Pochylenie się nad zagadnieniem Ducha Świętego w nauczaniu Świętego Papieża wymaga analizy encykliki o Duchu Świętym *Dominum et Vivificantem* i 82 Katechez o Duchu Świętym² oraz *Katechizmu Kościoła Katolickiego* (683-747). Temat Ducha Świętego jest jednak obecny w sposób bezpośredni lub pośredni niemal we wszystkich dokumentach Jana Pawła II³.

¹ Por. A. Dulles, *Blask wiary. Wizja teologiczna Jana Pawła II*, Kraków 2003, s. 56.

² Cały cykl tychże Katechez Ojciec Święty wygłosił podczas audiencji generalnych od czerwca 1989 r. do lipca 1991 r., trzy lata po ukazaniu się encykliki *Dominum et Vivificantem* (18.05.1986 r.). Otwarty i powszechny charakter Katechez środowych pozwolił szerokiemu gronu wiernych poznać Trzecią Osobę Boską zarówno w Jej pochodzeniu, jak i działaniu w Kościele i każdej duszy człowieka ochrzczonego. Z właściwą sobie pasterską troską Jan Paweł II ujmował w Katechezach sytuację egzystencjalną współczesnego człowieka i, odnosząc ją do Słowa Bożego i żywej Tradycji, w prorocki sposób odczytywał znaki czasu.

W Katechezach tych za podstawową wykładnię Św. Jan Paweł II obrał Ewangelię św. Jana, głównie rozdziały 14, 15 i 16, zawierające słowa Jezusa wypowiedziane podczas Ostatniej Wieczerzy jako swoisty testament. Chrystus Pan zapowiada w nich przyjście Ducha Świętego jako Osoby Boskiej, obiecuje Go jako dar i określa Jego rolę Pocieszyciela. Bardzo często Autor odwołuje się także do Listów św. Pawła.

³ Katechezy są wykładem prawd wiary prowadzonych systematycznie przez następcę św. Piotra odnoszących się do Osoby Ducha Świętego. Zostały one wygłoszone w dwóch okresach: okres pierwszy to lata 1989 – 1991; okres drugi to przygotowanie do Wielkiego Jubileuszu Roku 2000. We wstępie do katechez czytamy „Przybliżenie Osoby Ducha Świętego w kontekście historii zbawienia, rozpoczynającej się od Bożego JA JESTEM, aż po obecność Ducha Świętego w Kościele – to niewątpliwe

W swoim nauczaniu Papież nawiązuje do Soboru Watykańskiego II, który bez wątpienia był największą manifestacją działania Ducha Świętego w Kościele w XX wieku. Głównym punktem odniesienia jest dla niego Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, która podkreśla, że Duch Święty został zesłany, aby wierzący mieli przez Chrystusa w jednym Duchu dostęp do Ojca⁴. Odnośnie do relacji między Duchem Świętym a człowiekiem dokument ten stwierdza wyraźnie: „Duch Święty (...) mieszka w sercach wiernych jak w świątyni (por. 1 Kor 3, 16; 6, 19); w nich przemawia i daje świadectwo przybrania za synów (por. Ga 4, 6; Rz 8, 15n. 26)”. Ojciec Święty jako teolog, a jeszcze bardziej jako pasterz, sam głęboko zafascynowany tą prawdą, wskazał wiernym ich własne serca, jako intymne miejsce spotkania, współpracy i przyjaźni z Bogiem⁶.

Nauczanie Papieża Polaka na temat więzi człowieka z Duchem Świętym jest naznaczone jego moralnym i duchowym autorytetem. Podobnie jak cała jego teologia, jest ono przeniknięte osobistym życiem modlitwy, życiem w Duchu Świętym; jest tak bardzo „przemodlone”, że może być nazwane mistycznym⁷. Katechezy o Duchu Świętym są owocem wiary – kontemplacji Pisma Świętego i Tradycji Kościoła. Papież bardzo często daje wyraz przekonaniu, że autentyczna modlitwa rodzi się z natchnienia Ducha Bożego i przez Niego jest kierowana⁸. Dla Św. Jana Pawła II życie duchowe oznaczało ustawiczne trwanie w bliskości Boga. „Nie miało to absolutnie nic wspólnego z niezdrową dewocją. On był zakochany w Bogu – żył Bogiem. Zawsze znajdował nowe słowa, aby modlić się i rozmawiać z Panem”⁹. Osobiste doświadczenie otwarcia i wsłuchiwanie się w głos Ducha Świętego uczyniło Święte-

osiągnięcie na polu teologii, ale także kultury współczesnej”. Jan Paweł II, *W drodze do roku 2000. Katechezy papieskie*, Częstochowa 1999, s. 6.

⁴ Por. KK, 4.

⁵ Tamże.

⁶ Por. Jan Paweł II, *Duch Święty Boskim mieszkańcem duszy* (20.03.1991), w: *Wierzę w Ducha Świętego*, Watykan 1992. W oparciu o teologię Św. Tomasza z Akwinu i Św. Augustyna, ubogaconą własnymi przemyśleniami, Św. Jan Paweł II ukazał głębię ducha ludzkiego. Ojciec Święty jest przekonany, że człowiek został przez Boga usytuowany w kontekście dialogu i poszukuje on swego spełnienia w Przedwiecznym „Ty”. Transcendencja ducha ludzkiego skłania człowieka do wchodzenia w komunie z Bogiem, który jest godzien uwielbienia, miłości i służby. Por. A. Dulles, *Blask wiary...*, dz. cyt., s. 57.

⁷ Por. J. Kocłęga, *Duch Święty źródłem jedności Kościoła powszechnego w nauczaniu Jana Pawła II*, w: red. U. Cierniak, J. Grabowski, *Dziedzictwo chrześcijańskiego Wschodu i Zachodu. Między pamięcią i oczekiwaniem*, Częstochowa 2006, s. 49.

⁸ Por. A. Dulles, *Blask wiary...*, dz. cyt., s. 66. Podobne stwierdzenia przewijają się przez książkę Św. Jana Pawła II *Przekroczyć próg nadziei*. Papież zapytany o osobistą modlitwę, odpowiada, że modli się tak, jak pozwala mu Duch Święty. Dodaje jednocześnie, że Duch Święty wspiera go w słabości. Modlitwa bowiem rodzi się w nas zawsze z inicjatywy Boga. Jan Paweł II wspomina także, że kiedy był chłopcem, jego ojciec dał mu modlitewnik, w którym znajdowała się modlitwa do Ducha Świętego. Prezentowi towarzyszyła rada, by młody Karol odmawiał ją codziennie. Rada ojca, jak twierdzi sam Papież, wzbudziła w nim pragnienie oddawania Bogu prawdziwej czci we wspólnocie z Duchem Świętym, która przekracza nawet widzialną strukturę Kościoła.

⁹ Zob. S. Dziwisz, *Świadectwo*, Warszawa 2007, s. 84.

go Papieża wyczulonym na Jego obecność i działanie w świecie i w ludzkim sercu. Wielki Papież zdawał się przenikać tajemnicę Boga w człowieku i człowieka w Bogu. Rozumiał człowieka jako kogoś noszącego Ducha Świętego w sobie (*pneumatofora*), żyjącego według Prawa Nowego Przymierza, czyli jako człowieka odkupionego¹⁰.

Prawda o obecności i działaniu Ducha Świętego w duszy ludzkiej stwarza w człowieku „duchowość pneumatologiczną”¹¹, eklezjalną, powszechną, ponad wszelkimi duchowościami szczegółowymi. Poznanie rzeczywistości współpracy z Duchem Świętym jest dla chrześcijanina sprawą najwyższej wagi, ponieważ prowadzi do obcowania z Bogiem w synowskiej miłości, jako autentycznie ludzkiego doświadczenia¹².

Kościół jest przestrzenią działania Ducha Świętego w historii zbawienia, w którym realizuje swój odwieczny zamysł, by doprowadzić ludzkość do spotkania z Bogiem. Poprzez świadectwo życia, nauczania, liczne uzdrowienia, uwolnienia i dzieła mocy, Jezus Chrystus objawił sposób boskiego działania. Zapowiadając swoje odejście, które zrealizowane zostało w Misterium Paschalnym, czyli poprzez mękę, śmierć i Zmartwychwstanie, zapowiedział posłanie Ducha Pocieszyciela. Jego słowa zostały wypełnione w wydarzeniu Pięćdziesiątnicy. „Kościół pouczony słowem Chrystusa, czerpiąc z doświadczenia Pięćdziesiątnicy i własnych „dziejów apostołskich”, od początku głosi wiarę w Ducha Świętego, jako Ożywiciela, poprzez którego niezgłębiony Trójjedyny Bóg udziela się ludziom, zaszczepiając w nich zadatek życia wiecznego”¹³.

O ile nauka Kościoła i teologia akcentowały rolę Jezusa Chrystusa i Boga Ojca w tworzeniu i prowadzeniu Kościoła, o tyle mniej uwagi poświęcano Duchowi Świętemu, jako temu, który aktywnie uczestniczył w formowaniu się Wspólnoty Ludu Bożego. Można odnieść wrażenie, że dopiero Sobór Watykański II przypomniał i odnowił naukę o Trzeciej Osobie Boskiej, który od Ojca i Syna pochodzi; który z Ojcem

¹⁰ Por. *Oficjalny Dokument Komisji Teologiczno-Historycznej Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 „Pełna jest ziemia Twego Ducha, Panie”*, Katowice 1997, s. 143-144.

¹¹ Por. B. Stubenrauch, *Podręcznik Teologii Dogmatycznej*, red. W. Beinert, t. VIII: *Pneumatologia – traktat o Duchu Świętym*, Kraków 1999, s. 267.

¹² Na szczególną uwagę zasługuje język Świętego Papieża, będący niejako na usługach jego nauczania. „Język ten jest symboliczny, prapierwotny i dążący do pełni ujęcia człowieka. Karol Wojtyła – Jan Paweł II – unika języka zbyt technicznego, zbyt jednoaspektowego, o zbyt zacieśnionych granicach semantycznych. Taka jest (...) też specyfika jego myślenia. Być może zaważyła na tym praca o mistyce św. Jana od Krzyża, a także w ogóle cała duchowość i umysłowość, która broni się przed stawianiem ciasnych ramek wszystkiemu, nawet ujęciom naukowym. Przez to jego język jest zawsze bardziej otwarty na samą istotę rzeczy, przede wszystkim na osobę człowieka. Zob. W „Dyskusji” po wystąpieniu nt. *Naród i jego dzieje jako dzieło personarum in comunione*, red. T. Styczeń, *W poszukiwaniu zagubionej tożsamości. „Adamie, gdzie jesteś?”* Lublin 1987, s. 219. Cyt. za: T. Paszkowska. *Nieznany poza Słowem*, w: red. J. Misiurek, A. J. Nowak, W. Słomka: „*Niech zstąpi Duch Twój*”. *Homo meditans XX*, Lublin 1999, s. 109.

¹³ DV 2. Duch Boży jest darem dla Kościoła, posłanym po odejściu Jezusa. Wspólnota Ludu Bożego całe swoje działanie, posłannictwo, metody i sposoby ewangelizacji, oraz wewnętrzną żywotność czerpie z Ducha Świętego. „Nie jest On tylko darem dla Osoby (dla Osoby Mesjasza), ale jest Osobą-Darem. Jezus zapowiada Jego przyjście jako innego Pocieszyciela, który będąc Duchem Prawdy doprowadzi Apostołów i Kościół do całej prawdy (J 16, 13)”, Tamże 22.

i Synem wspólnie odbiera uwielbienie i chwałę: jest On Osobą Boską, która znajduje się w centrum wiary chrześcijańskiej i jest źródłem i mocą odnowy Kościoła¹⁴.

Duch Święty uświęca, jednoczy i pobudza Kościół. To On jest tym, który swoją płodną obecnością prowadzi poszczególne członki do realizacji woli Bożej na ziemi. Przez działanie Ducha Świętego niejako otwiera się przed chrześcijaninem nowy świat – świat Kościoła. To On podtrzymuje życie Kościoła, a nade wszystko realizuje obietnicę Chrystusa, który zapewnił swoich, że będzie z nimi, aż do skończenia świata¹⁵. Duch Święty troszczy się nie tylko o Kościół na sposób zewnętrzny, o jego struktury, granice, o jedność między członkami. Trzecia Osoba Boska jest szczególnie dana do prowadzenia poszczególnych jednostek należących do Kościoła. Poprzez indywidualne towarzyszenie każdy człowiek może świadomie doświadczać wartości Wspólnoty Ludu Bożego. Duch Boży uzdalnia człowieka do tworzenia i ubogacania Kościoła. Duch Święty został nam w sposób specjalny objawiony i dany, aby być światłem i przewodnikiem dla nas, dla całego Kościoła, dla wszystkich ludzi wezwanych do poznania i przyjęcia Go¹⁶.

Święty Jan Paweł II w Katechezach podkreśla szczególnie dwa wymiary działania Ducha Świętego w Kościele: uświęcające¹⁷ (1) i jednoczące¹⁸ (2), dlatego wydaje się właściwym analiza postawionego tematu w dwóch odsłonach.

1. Duch Święty źródłem świętości Kościoła

Sobór Watykański II zwrócił uwagę na ścisły związek, jaki istnieje w Kościele pomiędzy darem Ducha Świętego, a powołaniem i dążeniem do świętości. Wszyscy

¹⁴ Por. KK 4. Święty Jan Paweł II w encyklice *Dominum et Vivificantem* powie, że nie sposób rozważać na temat Ducha Świętego zgłębić i przybliżyć do końca i w całej swojej pełni, por. DV 2. Mają one jednak pomóc w rozbudzaniu świadomości wierzących o tym, że „Duch Święty (...) przynagla go do współdziałania, aby spełnił się skutecznie zamysł Boga, który uczynił Chrystusa źródłem zbawienia dla całego świata” KK 17.

¹⁵ Por. T. Paszkowska, *Misterium konsekracji osób. W perspektywie duchowości Soboru Watykańskiego II*, Lublin 2005, s. 104.

¹⁶ Por. Jan Paweł II, *Duch Święty duszą Kościoła*, (28.11.1990), w: *Wierzę w...*, dz. cyt., s. 289. Od samego początku Kościół naznaczony jest tchnieniem Ducha Świętego, który go uświęca, jednoczy i uzdalnia do bycia odbiciem Bożego zamysłu. Duch Boży jest duszą Kościoła. Jego działanie, we wszystkich aspektach, prowadzi do ożywienia poszczególnych członków Ludu Bożego, jego struktur, powołań i sposobów działania. Szczególnym zadaniem Trzeciej Osoby Boskiej, przenikającej Kościół swoim światłem, jest jego uświęcenie. Tak jak w Duchu Świętym nie ma ani cienia grzechu i zepsucia, tak Kościół, korzystający z obecności Ducha Bożego, jest wezwany do oczyszczania się z wszelkiego zamętu, braku jedności, smutku i odstępstwa od wiary. Duch Święty przenika swoją łaską cały Kościół, od momentu jego stworzenia. Nie było takiego rejonu czy wydarzenia, w którym Duch Boży nie byłby w nim obecny.

¹⁷ Kościół Ducha Świętego. Jest On źródłem świętości dla każdego człowieka, który przyjmuje dar wspólnoty Kościoła. Duch Boży sprawia, że chrześcijanin ma udział w świętości Boga samego i dzięki Niemu może ją przyjąć, realizować i rozwijać.

¹⁸ Duch Święty zostanie opisany jako źródło jedności dla Kościoła i jego członków. Działaniem Trzeciej Osoby Boskiej jest nie tylko zjednoczenie chrześcijan i budowanie jedności wewnątrz Kościoła. Duch Święty jest dawcą pokoju także, w stosunku do różnych wyznań, religii, narodów czy kultur.

w Kościele powołani są do świętości, ta zaś świętość Kościoła nieustannie ujawnia się i ujawniać się powinna w owocach łaski, które Duch rodzi w wiernych; rozmaicie ujawnia się ona u ludzi, którzy we właściwym sobie stanie życia dążą do doskonałej miłości, będąc zbudowaniem dla innych¹⁹. Tylko w mocy Ducha Świętego i poprzez Jego dary można stawać się świętym. Prawda ta dotyczy zarówno całej wspólnoty Kościoła jak i poszczególnych jej członków. Indywidualne uświęcenie prowadzi do świętości całego Ludu Bożego. Każdy poszczególny wierzący poprzez osobiste życie sakramentalne, modlitwę, medytację Słowa Bożego i wypełnianie woli Bożej staje się święty mocą Boga samego. Ta dyspozycja duchowa sprawia, że cały Lud Boży jest wzbogacany poszczególnym, indywidualnym dążeniem do doskonałości chrześcijańskiej. Tak jak grzech osłabia kondycję Kościoła, tak świętość prowadzi do jej umocnienia. Poszczególne przymioty Kościoła wzajemnie się przenikają. Jedność jest święta. Nie polega ona na tym, co może opisać socjolog. Realizuje się na płaszczyźnie osiągalnej przez wiarę. Apostolskość jest święta; stanowi przedłużenie misji i wspólnoty, które mają swój początek w Bogu. Katolickość jest święta; nie można utożsamiać jej z ekspansją obejmującą cały świat i wszystkie narody²⁰.

Przykładem osoby, który w pełni otworzyła się na dar Ducha Świętego i została przez Niego w pełni uświęcona jest Maryja. U świętych Ojców przyjął się zwyczaj nazywania Bogarodzicy całą świętą i wolną od wszelkiej zmyły grzechowej, jakby utworzoną przez Ducha Świętego i ukształtowaną jako nowe stworzenie²¹. Przykład Maryi pokazuje, że świętość jest zadaniem możliwym do zrealizowania. Matka Boża jest świadectwem dla każdego wierzącego, że nieustanna współpraca z Duchem Świętym prowadzi do zbawczego spotkania z Synem. Jest Ona największym przykładem jak Duch Boży może współpracować z człowiekiem, uświęcać go, prowadzić, umacniać, wyzwalać od lęku, dawać radość i odwagę. Maryja jest pierwszym i najdoskonalszym przykładem świętości osiągniętej w Kościele za sprawą Ducha Świętego. Jej świętość jest całkowicie podporządkowana najwyższej świętości Chrystusa – człowieka, którego Duch Święty konsekruje i napędza łaską od początku Jego ziemskiego życia aż do chwalebego końca²². Matka Boża jest tą, która w całości poświęciła swoje życie realizując wolę Ojca. Mogła to czynić za sprawą Ducha Świętego, którego przyjęła i dzięki któremu rozwijała w sobie dar świętości. Przykład Maryi pokazuje, że uświęcenie w Duchu Świętym jest możliwe. Postawa Maryi nie ma być dla członków Ludu Bożego poprzeczką zbyt wysoko postawioną i niemożliwą do naśladowania. Przeciwnie. Matka Pana Jezusa wskazuje, że każdy jest zaproszony do przyjęcia daru Ducha Świętego, który czyni we wnętrzu człowieka swoją świątynią. Jest osobą, która z taką otwartością przyjęła

¹⁹ Por. KK 39.

²⁰ Por. Y. Congar, *Wierzę w Ducha Świętego*, t. 2, Warszawa 1995, s. 66.

²¹ Por. tamże 56.

²² Por. Jan Paweł II, *Duch Święty źródłem świętości Kościoła*, (12.12.1990), w: *Wierzę w...*, dz. cyt., s. 299.

dar Ducha Bożego i pragnie, by każdy wierzący czerpał z Jej przykładu. Modlitwa Maryi i Jej przykład pokazują nam uwrażliwienie na cześć dla miłosiernego Boga. To wewnętrzne doświadczenie Boga sprawia, że Maryja wobec innych wychwala Jego wielkość. Głównym źródłem wychwalania Pana jest Duch Boży, którym była napełniona. Modlitwa i postawa Maryi była inspirowana Duchem Świętym²³.

W dniu Pięćdziesiątnicy kościelna świętość zajaśniała nie tylko w Maryi, ale również w Apostołach i w uczniach, którzy razem z Nią zostali napełnieni Duchem Świętym (Dz 2,4). Od tej chwili aż po wszystkie czasy ta świętość zostaje udzielona wszystkim, którzy za sprawą apostoelskiego nauczania otwierają się na działanie Ducha Świętego²⁴. Wzór Maryi, Apostołów, świętych i błogosławionych, których przedstawia Kościół, wskazuje, że powołanie do świętości jest powszechne. Duch Święty działa w sercu każdego wierzącego i nikogo nie ogranicza w dojściu do pełni dojrzałości chrześcijańskiej. Każdy ochrzczony jest świątynią Ducha, która jest przez Niego pielęgnowana, ożywiana i pobudzana do nawiązania ożywczej relacji z Ojcem. Pocieszyciel działa na Kościół i w Kościele, nieustannie go uświęcając. Świętość to życie Boże w poszczególnych wiernych. Staje się ono udziałem ludzi, już tu, na ziemi, dzięki Duchowi, który obdarza nim wszystkich bez wyjątku²⁵. „Jeśli działasz – żyjesz i pracujesz – w obliczu Boga, w imię miłości i służby, z duszą kapłańską, choćbyś nie był kapłanem, każde twoje działanie uzyskuje prawdziwy sens nadprzyrodzony, który utrzyma całe twoje życie w jedności ze źródłem wszystkich łask”²⁶. To w Kościele można realizować powołanie do świętości. On jest miejscem uświęcenia człowieka, a tym który uświęca jest Duch Boży. Duch Święty zamieszkuje w ludziach żyjących w Chrystusie i zjednoczonych w Kościele. Kościół zaś stanowi obszar tej świętości²⁷.

Zasługuje tutaj na uwagę szczególny związek, jaki Apostoł wprowadza między uświęcenie i duchową ofiarę, która w rzeczywistości jest udziałem w ofierze samego Chrystusa i w Jego kapłaństwie²⁸. Duch Święty towarzyszył Jezusowi we wszystkich Jego dziełach zbawczych. Szczególnym czasem Jego działania była Męka, Śmierć i Zmartwychwstanie Jezusa. Duch Boży kontynuuje dzieło uświęcenia, które rozpoczął i zapowiedział Syn Boży. Świętość nie byłaby udziałem człowieka, gdyby nie odkupieńcza śmierć na krzyżu. Wyzwolenie z grzechu i mocy szatana otworzyło perspek-

²³ Por. J. Kudasiewicz, *Odkrywanie Ducha Świętego. Medytacje biblijne*, Kielce 1998, s. 335-336.

²⁴ Por. Jan Paweł II, *Duch Święty źródłem świętości Kościoła*, (12.12.1990), w: *Wierzę w...*, dz. cyt., s. 300.

²⁵ Por. A. Słomkowski, *Prawda o Duchu Świętym na II Soborze Watykańskim*, w: *Ateneum Kapłańskie* 80 (1973) z.1, s. 62-63.

²⁶ J. M. Escriva, *Droga Bruzda Kuźnia*, Katowice – Ząbki 2005, s. 679. Pierwszym powołaniem każdego ochrzczonego jest zmierzanie do uświęcenia. Świętość nie jest zarezerwowana tylko dla biskupów, prezbiterów, czy osób życia konsekrowanego, jest zadaniem dla każdego, kto przyjął sakrament chrztu świętego, a przez niego został włączony w Lud Boży. (Jose Maria Escriva, święty, założyciel Opus Dei, który w swoim charyzmacie zachęcał, by uświęcać się poprzez codzienność życia).

²⁷ Por. Jan Paweł II, *Duch Święty źródłem świętości Kościoła*, (12.12.1990), w: *Wierzę w...*, dz. cyt., s. 300.

²⁸ Por. tamże, s. 301.

tywę wylania Ducha Bożego, który przychodzi z pomocą słabej kondycji człowieka i całemu Kościołowi. Duch Święty spełnia w dziele Zbawienia – Odkupienia bardzo istotną rolę. Czyni wszystko zgodnie ze zbawczym planem Bożym. Skuteczność zbawienia ludzkości przez Jezusa Chrystusa wypływa z działalności Zbawiciela w Duchu Świętym²⁹. Posłannictwo Ducha nie jest oderwane od działania Ojca i Syna. Tam gdzie Duch Boży tam pozostałe Osoby Boskie. Misja uświęcenia Kościoła nie jest oderwana od misji, którą rozpoczął Jezus, jest jej ukoronowaniem i wypełnieniem.

W jaki sposób Duch Święty uświęca Kościół? Święty Jan Paweł II podkreśla, że Duch Święty udziela się wiernym i Kościołowi w takich formach uświęcenia jak, oczyszczenie z grzechów, oświecenie umysłu, przestrzeganie przykazań, wytrwałe dążenie do życia wiecznego, słuchanie tego, co sam Duch mówi do Kościołów³⁰. Te aspekty działania Ducha Bożego dotyczą zarówno całej wspólnoty Kościoła, jak i pojedynczych wierzących. Oczyszczenie z grzechów polega na korzystaniu z sakramentalnej posługi Kościoła. Nieodłączną częścią nawrócenia, przyjęcia Bożej łaski i odpowiedzi na nią, jest oczyszczenie się z grzechów i przyjęcie sakramentalnej łaski przebaczenia. W procesie uświęcenia, jest to pierwsze działanie Ducha Świętego, który prowadzi człowieka dalej, do oświecenia umysłu. Członek Ludu Bożego oczyszczony i uzdrowiony z rany grzechu jest gotowy, by otworzyć się na pozytywne działanie Ducha. Oświeca On człowieka, by był w stanie przyjąć Objawienie zapisane w Słowie Bożym i Tradycji Kościoła. Oczyszczenie z grzechów i przyjęcie nauki Kościoła owocuje przestrzeganiem Prawa Bożego. Dyspozycja serca osoby wierzącej, która pragnie zachowywać przykazania i w niczym nie obrazić Boga i bliźniego, wypływa z tchnienia Ducha Świętego, który kształtuje i uwrażliwia sumienie.

Kolejnym uświęcającym aspektem działania Parakleta jest wytrwałość w dążeniu do osiągnięcia szczęścia w niebie. Wytrwałość ta jest skutkiem poznania miłosiernego Boga, który przebacza grzechy, zrozumienia działania Bożego w historii Kościoła oraz przestrzegania Prawa, które rodzi szczególne otwarcie się na miłość Stwórcy. Członek Kościoła, który żyje w Duchu Świętym i jest przeprowadzany przez powyższe etapy, doświadcza szczególnego zrozumienia i odkrycia co Duch Święty mówi do Kościołów (Ap 2,7). Jest w stanie zasłuchać się w głos nie tylko dotyczący jego samego, ale względem całego Kościoła. Rozwija się w nim zmysł wiary. Ten schemat prowadzenia Ducha Bożego wskazuje na stopniowość Jego oddziaływania. Człowiek nie byłby w stanie od razu przejść z pierwszego etapu do ostatniego, potrzeba jest Przewodnika, który w drodze do świętości będzie objaśniał, co w Kościele i w samym człowieku się dzieje. Duch Święty jest tym, który pomaga dojrzeć do pełni świętości. Duch Święty jest Osobą – Miłością; jest Osobą – Darem. Miłość ta ofiarowywana przez Ojca, przyjęta i odwzajemniona przez Syna, zostaje przekazana człowiekowi odkupionemu,

²⁹ Por. S. Gręś, *Misja Ducha Świętego w prowadzeniu Kościoła do Paruzji Chrystusa*, Niepokalanów 2009, s. 33-34.

³⁰ Por. Jan Paweł II, *Duch Święty źródłem świętości Kościoła*, (12.12.1990), w: *Wierzę w...*, dz. cyt., s. 302.

który staje się w ten sposób nowym człowiekiem³¹. Należy pamiętać, że uświęcenie wierzącego dokonuje się zawsze przez włączenie w Kościół. Życie poszczególnych synów Bożych, w Chrystusie i przez Chrystusa złączone jest przedziwną więzią z życiem wszystkich innych braci chrześcijan w nadprzyrodzonej jedności Mistycznego Ciała Chrystusa, tak że tworzą prawie jedną mistyczną osobę³².

Szczególnym miejscem obecności Ducha Świętego jest Kościół, który sam jako społeczność ludzka, jest właściwym polem Jego działania³³. Konstytucja dogmatyczna o Kościele stwierdza, że Duch mieszka w Kościele, a także w sercach wiernych jak w świątyni³⁴; przebywając zatem w człowieku, kontynuuje w świecie dzieło zbawcze przez Kościół³⁵. Paraklet przez swoje działanie w Kościele prowadzi go do eschatologicznej pełni w wieczności. Ożywia i uświęca Kościół³⁶, przychodzi z pomocą słabości i uczy się modlić³⁷ oraz inspiruje Kościół do życia modlitwy³⁸. Można powiedzieć, że tam gdzie nie ma Ducha Świętego, tam nie ma Kościoła. Duch Boży, chociaż sam niewidoczny dla oczu, uobecnia swoje działanie poprzez Wspólnotę Kościoła. W niej można dostrzec sposób Jego obecności w sercach poszczególnych ludzi. Owoce, które są zauważalne we Wspólnocie Kościoła, a jakimi są pokój, radość, dobroć, łagodność i miłość wskazują na zbawczą obecność Ducha Świętego. Nie jest możliwym by sami członkowie Ludu Bożego byli dawcami darów i owoców nadprzyrodzonych. W Kościele, który jest Ciałem Chrystusa, nie może istnieć żadne działanie nadprzyrodzone, w którym nie brałby udziału Duch Święty. Człowiek nie jest zdolny mieć nawet dobrej myśli (nadprzyrodzonej) bez wpływu Ducha Świętego³⁹.

Duch Święty posłany przez Ojca i Syna ciągle ożywia, uświęca i jedna cały organizm Bożego Ludu. Moc Jego czyni z wiernych organiczną wspólnotę uczestniczącą w życiu Boga, a równocześnie utrwalającą i uświęcającą Kościół od wewnątrz. Całe życie Kościoła rozwija się mocą Ducha Świętego, który go buduje od wewnątrz, utrzymuje w prawdzie i nieustannie odnawia, prowadząc nieomylnie ku ostatecznej pełni⁴⁰.

³¹ Por. Jan Paweł II, *Duch Święty sprawcą uświęcenia*, (22.07.1998), w: *W drodze...*, dz. cyt., s. 124.

³² Kroczenie drogą świętości jest podstawowym zadaniem każdego wierzącego. Taką drogę można realizować w Kościele, a tym który do niej uzdalnia jest Duch Święty. Modlitwa, życie sakramentalne, zaśłuchanie w głos Kościoła, formacja intelektualna to niezbędne pomoce, które doprowadzają do spotkania z Bogiem. Jednak wszystkie praktyki religijne są martwe jeżeli nie ożywia ich Duch Święty. Dla każdego wierzącego droga do świętości jest drogą wierności woli Bożej, wyrażonej w Jego słowie, w przykazaniach i w natchnieniach Ducha Świętego. Podobnie jak dla Maryi i dla wszystkich świętych, tak również dla nas doskonalenie się w miłości pociąga za sobą ufne złożenie swojego losu, na wzór Jezusa, w ręce Ojca. Jest to możliwe dzięki Duchowi Świętemu, który nawet w najtrudniejszych chwilach pomaga nam powtarzać za Jezusem: Oto idę, abym spełniał wolę Twoją.

³³ Por. P. Liszka, *Duch Święty, który od Ojca (i Syna) pochodzi*, Wrocław 2000, s. 22-23.

³⁴ Por. KK 4.

³⁵ Por. DV 3; 42.

³⁶ Por. KKK 747; 867.

³⁷ Por. tamże 741.

³⁸ Por. tamże 2644.

³⁹ Por. A. Riaud, *O działaniu Ducha Świętego w naszych duszach*, Kalwaria Zebrzydowska 1989, s. 23-24.

⁴⁰ Por. S. Gręś, *Misja Ducha Świętego...*, dz. cyt., s. 56. Duch Święty stoi na straży prawdy i moralności,

2. Duch Święty źródłem jedności Kościoła

Duch Boży zamieszkuje w Kościele, prowadzi go, oświeca i ożywia. Kościół żyjąc świadomością posłania Ducha, może bezpiecznie realizować swoją misję na ziemi. Duch jest także tym, który uświęca, tak poszczególne członki Ludu Bożego, jak i cały Kościół. On jest święty i rozlewa swoje łaski na każdego, kto jest wszczepiony mocą chrztu w Ciało Chrystusa. Z powyższymi sposobami działania w Kościele nierozdzielnie złączona jest jedność, którą Duch Święty zaszczerpia Kościołowi. Św. Paweł powie: wszyscy w jednym Duchu zostali ochrzczeni, aby stanowić jedno Ciało. Wszyscyśmy też zostali napojeni jednym Duchem (1Kor 12,13). Skoro Kościół jest jakby ciałem, a Duch Święty jego duszą, czyli zasadą Boskiego życia w nim, i skoro tenże Duch dał początek istnieniu Kościoła, to od dnia Pięćdziesiątnicy, i przez wszystkie kolejne pokolenia należące do Kościoła, Duch ten jest niezaprzeczalnie początkiem i źródłem jedności, jak jest nim dusza w ludzkim ciele⁴¹. Aby korzystać z jedności, którą daje Duch Święty, należy żyć świadomością przynależności do Wspólnoty Kościoła. Tworząc Ciało Chrystusa, każdy ochrzczony jest jego członkiem i jest zaproszony do budowania tej jedności. Przynależność ta jest wielkim darem i zadaniem. Pozwala ona współodczuwać z Osobą Ducha Świętego i korzystając z Jego pomocy być osobą niosącą jedność i pokój. Z jednej strony trzeba być w Ciele Chrystusa, aby mieć Jego Ducha, a z drugiej strony, ten ma Ducha Chrystusa i naprawdę Nim żyje, kto jest w Ciele Chrystusa. Jeżeli bowiem otrzymuje się Ducha Świętego, kiedy jest się razem, to nie dlatego jest jeden Duch, że jest jedno ciało, lecz odwrotnie: dlatego jest jedno ciało będące Ciałem Chrystusa, że jest jeden Duch Chrystusowy⁴². Tam gdzie Duch Święty tam pojednanie, zaproszenie do otwartości i komunikacja pełna miłości i zrozumienia.

Dzieje Apostolskie przedstawiają pierwszą wspólnotę chrześcijańską zjednoczoną mocnym węzłem braterskiej miłości: Ci wszyscy, co uwierzyli, przebywali razem i wszystko mieli wspólne. Sprzedawali majątki i dobra i rozdzielali je według potrzeby (Dz 2,44-45). Nie ma wątpliwości, że u korzeni tej przykładowej miłości był Duch Święty⁴³. Pierwotna wspólnota Kościoła, która oczekiwała na dar Ducha Świętego w dniu Pięćdziesiątnicy, miała w sercu słowa Pana Jezusa, który zapowiedział, że po swoim odejściu pošle Parakleta, który wszystkiego ich nauczy

które prowadzą do świętości i dobrze ukształtowanego sumienia. Przyglądając się znakom czasu, poprzez które Duch Święty prowadzi Lud Boży i odczytując, co On mówi do Kościołów, istnieje pewność kierowania Łodzią Piotrową w kierunku woli Bożej. To Duch Święty jest tym, który wskazuje drogę, którą Kościół powinien iść, by czerpać z Jego świętości i przekazywać Ewangelię wszędzie tam, gdzie może dotrzeć. Przemiany, które zachodzą w świecie, tylko w sposób zewnętrzny dotykają Wspólnoty wierzących. Kościół, słuchając się w głos Ducha, odczytuje to, co ma miejsce w świecie i rozeznając zamysł Ojca, w Duchu Świętym delikatnie koryguje ster w bezpiecznym kierunku.

⁴¹ Por. Jan Paweł II, *Duch Święty źródłem jedności Kościoła*, (05.12.1990), w: *Wierzę w...*, dz. cyt., s. 294.

⁴² Por. Y. Congar, *Wierzę w...*, dz. cyt., t. 2, s. 24.

⁴³ Por. Jan Paweł II, *Duch Święty sprawcą uświęcenia*, (22.07.1998), w: *W drodze...*, dz. cyt., s. 128.

i da wszystko co jest potrzebne do tworzenia struktury Kościoła. Ta obietnica wypełnia się także poprzez fakt wspólnej modlitwy i oczekiwania. Apostołowie, uczniowie i niewiasty, którzy im towarzyszyli, razem, w jedności przyjęli łaskę wylania Ducha Bożego. Jedność pierwotnego Kościoła ukazuje wartość wspólnoty, która w jednym Duchu gromadzi się, wspólnie zanoszą prośby o Ducha Świętego i razem przyjmuje dar z wysokości. Takie świadectwo jest zadaniem, które ma towarzyszyć Kościołowi przez wszystkie wieki i poprzez taką postawę Duch Święty będzie coraz mocniej jednoczył Lud Boży. Kiedy przełożeni i członkowie rodzącego się Kościoła otrzymywali moc i światło z wysokości, nie byli rozproszeni, ale zgromadzeni w jednym miejscu, w jedności serc, i tworzyli jedną wspólnotę braterską. Tak więc każdy uczeń napełniony był darami z wysokości dlatego, że trwał w duchowej jedności ze wszystkimi innymi uczniami⁴⁴. Braterstwo wiary przynosi owoce niewspółmierne do włożonego wysiłku. Po dniu Pięćdziesiątnicy Apostołowie rozpoczynają misję ewangelizacji. Jedną z przyczyn owocności posługi jest jedność pracy, głoszenia i modlitwy. Jedność między uczniami powodowała, że ci, do których byli posłani czuli się bezpiecznie widząc jedną linię w myśleniu, w głoszonym Słowie w świadectwie życia. Jedność między wiernymi jest zadaniem, które może zostać wypełnione jedynie poprzez przyjęcie daru Ducha Świętego.

Opierając się na Ewangeliach i tekstach św. Pawła zauważamy, że jedność Ducha przejawia się w różnorodności: Podobnie jak jedno jest ciało, choć składa się z wielu członków, a wszystkie członki ciała mimo iż są liczne, stanowią jedno ciało, tak też jest i z Chrystusem (1Kor 12,12). Wspólnota Kościoła składa się z ludzi, którzy różnią się od siebie. Różnice wypływają ze sfery zewnętrznej i są nimi np. kraj pochodzenia, kultura, środowisko wzrostu, relacje z innymi, doświadczenia życiowe. Pochodzą także ze sfery wewnętrznej człowieka, którymi są emocjonalność, temperament, sposób przeżywania wiary czy samo doświadczenie i poznanie Boga, nabyte na osobistej drodze duchowej. Taki wachlarz osobowości na pierwszy rzut oka może być przeszkodą w budowaniu jedności we Wspólnocie. Świadectwo wieków pokazuje inną prawdę. Kościół, poprzez różnorodność swoich członków staje się jeszcze bardziej silny i spójny. Bogactwo wspólnoty stanowią osoby. Każda z nich jest oryginalnym i autonomicznym podmiotem odczuwania, doświadczania, relacji, inicjatyw. Cóż za nieskończona różnorodność! Ile nieograniczonych możliwości. Potrzeba dopiero Ducha Bożego, aby doprowadzić do jedności tyle rozmaitych elementów przy jednoczesnym poszanowaniu, a nawet stymulowaniu ich różnorodności⁴⁵. Poprzez te możliwości Kościół nieustannie ożywiany jest do działania i podejmowania misji. A wszystko to pod kierunkiem i za pomocą darów Ducha Świętego. Ta różnorodność, którą spaja Duch Boży, sprawia w Kościele dynamikę. Jedność Kościoła odznacza się dynamiką, która zmierza do coraz pełniejszego udziału w trynitarniej jedności samego Boga⁴⁶. Duch Boży, który przenika swoim światłem wiernych Kościoła, nieustannie po-

⁴⁴ Por. Y. Congar, *Wierzę w...*, dz. cyt., t. 2, s. 23.

⁴⁵ Por. tamże, s. 25-26.

⁴⁶ Por. Jan Paweł II, *Duch Święty źródłem jedności Kościoła*, (05.12.1990), w: *Wierzę w...*, dz. cyt., s. 295.

budza ich do działania. Tam gdzie istnieją różnice, tam można odkryć wiele pomysłów, inspiracji czy sposobów realizacji Bożej myśli, które nie byłyby odkryte w zamkniętym gronie uczniów, którzy nie mają możliwości dzielić się swoją wiarą. Prawdziwa wspólnota braterska, której udziałem jest moc Ducha Świętego, nastawiona jest na realizację woli Bożej, bez zbędnego oczekiwania i marnowania czasu. Tak jak pierwotny Kościół po wyjściu z Wieczernika, w jedności, ale i swojej różnorodności rozpoczął misję powierzoną przez Ducha Bożego. Dzieje się tak, ponieważ we wszystkich uczniach Chrystusowych Duch wzbudza tęsknotę i działanie, aby wszyscy w sposób ustanowiony przez Chrystusa, w jednej trzodzie i pod jednym Pasterzem zjednoczyli się w pokoju⁴⁷.

Niestety jedności w Duchu Świętym, właściwej Ciału Chrystusa, sprzeciwia się grzech. Z tego powodu, w przeszłości, doszło do tak wielu podziałów wśród chrześcijan, podziałów niekiedy bardzo głębokich i trwałych. Rozłamy te można wyjaśnić, a nigdy usprawiedliwić, słabościami i ograniczeniami natury ludzkiej zranionej przez grzech, które trwają i dają o sobie znać również w członkach Kościoła i w jego zwierzchnikach⁴⁸. W życiu każdego wierzącego grzech stara się oddalić od Boga i zniweczyć plan zbawienia. Tak samo dzieje się w Kościele. Jest on obecny w życiu Wspólnoty wierzących od samego początku i przenika swoją niszczycielską mocą każde jego członki, od najmniejszych do najwyższych postawionych. Kościół zaangażowany jest w walkę między Duchem a ciałem, ponieważ obciążony jest cielesnością. To, co św. Paweł mówi o sługach nie litery, lecz Ducha (2Kor 3,6), odnosi się do nas, ale prawie nie mamy odwagi przyznać się do tego, tak bardzo jesteśmy świadomi, że nieustannie tego Ducha zdradzamy⁴⁹. To zranienie jest tak głębokie, że żadna ludzka siła nie jest w stanie przyjąć z uzdrowieniem. Grzechy poszczególnych wiernych uderzają i osłabiają Kościół. Złe świadectwo jednego człowieka może być skazą na całej Wspólnotie wierzących i przynosić złe owoce. Pozostając w negatywnej perspektywie grzechu, który uderza tak w poszczególne członki, jak i w sam Kościół, tylko Duch Święty jest w stanie przemienić tę sytuację. Kościół jest miejscem, gdzie płonie Duch niszcząc grzechy, jak swego rodzaju spopielający piec zawsze rozpalony, który unicestwia śmieci duszy, utrzymując w czystości miasto Boże. Istnieje ogień ukryty we wnętrzu domu, którym jest Kościół, i błogosławieni są ci, którzy go odkrywają i założą obok niego domostwo swego serca, wracając doń zawsze, kiedy czują się obciążeni winą i spragnieni zmartwychwstania⁵⁰. Świadomość własnej grzeszności, która wpływa także na innych, podjęcie nawrócenia i życia zgodnego z wolą Bożą jest najlepszym lekarstwem na zranienia grzechu. Duch Święty przychodzi z pomocą w słabości i upadku, On w momencie decyzji zmiany swojego postępowania umacnia człowieka, podnosi go i namaszcza do dalszego kro-

⁴⁷ Por. KK 15.

⁴⁸ Por. Jan Paweł II, *Duch Święty źródłem jedności Kościoła*, (05.12.1990), w: *Wierzę w...*, dz. cyt., s. 296.

⁴⁹ Por. Y. Congar, *Wierzę w...*, dz. cyt., t. 2, s. 75.

⁵⁰ Por. R. Cantalamessa, *Pieśń Ducha Świętego*, Warszawa 2002, s. 155.

czenia w Kościele. Dziś w bardzo wielu stronach świata, pod tchnieniem łaski Ducha Świętego czyni się tyle wysiłków przez modlitwę, słowo i działalność, by przybliżyć się do tej pełni jedności, jakiej chce Jezus Chrystus⁵¹.

Duch Święty poprzez swoją obecność w Kościele prowadzi chrześcijan nie tylko do jedności, ale także do powszechnego otwarcia się na całą rodzinę ludzką; jest też źródłem powszechnej komunii⁵². Duch Boży prowadzi człowieka do spotkania z drugim człowiekiem. Usuwa wszelką nienawiść, gniew, uprzedzenie, niezrozumienie i zazdrość. Przeszkodą w budowaniu Wspólnoty miłości jest grzech, którego dziełem jest niszczenie wszystkiego, co prowadzi do Boga i jest Jego odbiciem. Jednak należy zauważyć, że Duch święty, jako Osoba Boska, jest silniejszy niż wszelki grzech i rozłam i poprzez swoje działanie zaprowadza miłość i pokój. Jak mówi Pismo Święte: tam gdzie wzmógł się grzech, tam obficie rozlała się łaska (Rz 5, 20). Wspólnota Ludu Bożego jest odbiciem relacji, które zachodzą między Osobami Boskimi. Istotę Ducha należy widzieć w tym, że jest On *communio* Ojca i Syna. Właściwością Ducha jest być tym, co jest wspólne Ojcu i Synowi. Jego właściwością jest być jednością. Stać się chrześcijaninem znaczy wejść w *communio*, a tym samym rozpocząć sposób życia właściwy Duchowi Świętemu. To wejście jest możliwe jedynie dzięki Niemu, który jest Mocą wspólnototwórczą⁵³. Model budowania Wspólnoty Kościoła wyrasta z relacji międzytrynitarnych. Tam gdzie działa i jest obecny Duch Święty, tam też jest i Ojciec i Syn. Duch Boży, który jest więzią miłości pozostałych Osób Boskich, udziela tej samej miłości i jedności członkom Kościoła. Obraz zapisany na kartach Pisma Świętego, gdzie objawia się cała Trójca, jest instrukcją dla Ludu Bożego. Bóg stwarzając człowieka na swój obraz i podobieństwo, zapragnął dla niego głębokich relacji miłości z innymi członkami Wspólnoty wierzących, tak jak objawia relację z Synem w Duchu Świętym. Duch Boży jest więzią jedności i wspólnoty między Ojcem i Synem. Jednoczy więc także wszystkich ochrzczonych w jedno ciało – Ciało Chrystusa. Jednoczy wszystkich w jedną całość – przez samego siebie. Jeden i niepodzielny Duch Boży, który mieszka we wszystkich, prowadzi wszystkich wiernych do duchowej jedności⁵⁴. Ta duchowa jedność objawia się we wspólnym myśleniu, działaniu i rozumieniu woli Bożej, którą objawia Duch Święty i poprzez którą prowadzi poszczególne członki Kościoła. Tak oto

⁵¹ Por. UR 4.

⁵² Por. Jan Paweł II, *Duch Święty źródłem jedności Kościoła*, (05.12.1990), w: *Wierzę w...*, dz. cyt., s. 297. Zadaniem Ducha Bożego jest jednoczące działanie między członkami Ludu Bożego. Poprzez swoją łaskę otwiera wiernych na samych siebie i dar Wspólnoty, jakim jest Kościół. Jedność Ducha nie ma ograniczeń terytorialnych, kulturowych, językowych czy wyznaniowych, jest darem dla każdego człowieka.

⁵³ Por. J. Ratzinger, *Kościół pielgrzymująca wspólnota wiary*, Kraków 2005, s. 36-37.

⁵⁴ Por. S. Gręś, *Misja Ducha Świętego...*, dz. cyt., s. 52. To, co zostało ukazane i przekazane przez Jezusa Chrystusa, jest kontynuowane przez misję Ducha Świętego. Jezus przyobiecał uczniom, że pośle Parakleta, który będzie im towarzyszył, przypomni wszystko o czym usłyszeli i co zobaczyli, a także będzie stał na straży Prawdy. Obecność Poczyciela sprawia, że Kościół bezpiecznie realizuje wolę Bożą na ziemi. Odwiecznym zamysłem Ojca było posłanie Ducha Bożego, który jest więzią miłości między Synem a Ojcem.

cały Kościół okazuje się jako lud zjednoczony jednością Ojca i Syna, i Ducha Świętego⁵⁵. Jedność Kościoła rozwija się w pierwszej kolejności podczas wspólnego gromadzenia się na modlitwie, łamaniu Chleba Pańskiego i заслуzywaniu się w nauce Kościoła (Dz 2,42). Duch Święty, który jest więzią doskonałości, może jednoczyć Wspólnotę Ludu Bożego poprzez współpracę z Jego łaską. Trud gromadzenia się jest zadany wierzącym. Kościół przychodzi z pomocą wierzącym poprzez liturgię, wspólnotowe spotkania modlitewne, liczne nabożeństwa, które budują jedność i miłość we wspólnocie. Szczególnym miejscem rozwoju jedności w Kościele są ruchy, stowarzyszenia i wspólnoty, działające na łonie Kościoła, są one żywotnym miejscem obecności Ducha Świętego. Sprzyjają wspólnemu gromadzeniu się na modlitwie, formacji duchowej, a także dobrze pojętej integracji, która ma prowadzić do odpowiedzi na wezwanie Ducha do jedności. Miłość, jedność i pokój, który promieniuje od wspólnot zakorzenionych w Duchu Świętym, jest obrazem relacji, które zachodzą między Osobami Boskimi. Jeśli Duch Święty stanowi wewnątrztrynitarną *communio* Ojca i Syna, to wspólnotę wiernych można określić, jako widzialną postać tego Ducha w świecie⁵⁶. Świadectwo Dziejów Apostolskich, które ukazują pierwotny Kościół w wielkiej jedności i miłości potwierdza, że obecność Ducha Świętego, współpraca z Nim i życie Jego wskazaniem, otwiera serca wielu ludzi na całym świecie. Rejony w Kościele, w których brak jest jedności, miłości i radości, przeżywanej w relacjach między wiernymi, borykają się z brakiem nowych członków, trudami w ewangelizacji spowodowanymi brakiem jedności wewnątrz grupy, a także rozłamami. Jedność między wierzącymi jest zadana przez Ducha Świętego całemu Kościołowi. Tylko Wspólnoty otwarte na działanie Ducha Bożego stają się odbiciem całej Trójcy⁵⁷.

Więzią relacji Ojca i Syna jest osobowa Miłość, czyli Duch Święty. Miłość jest największym darem Ducha Bożego i poprzez nią Kościół może realizować wszelkie posługi, wezwania czy powołania. Jedność między wiernymi ma swoje życiodajne źródło w miłości. Duch Święty rozlewa w Kościele samego siebie jako Miłość, zbawczą energię, tak aby dotarła ona do wszystkich ludzi, do całego stworzenia. Siłą miłości przewyciężą ostatecznie wszystkie przeszkody, nawet jeśli muszą ustawicznie walczyć z grzechem i z tym wszystkim, co w ludzkiej istocie miłości się sprzeciwia, a więc z egoizmem, nienawiścią, zawistną i destruktywną rywalizacją⁵⁸. Tak jak z prawdziwej miłości rodziców powstaje nowe ży-

⁵⁵ Por. KK 4.

⁵⁶ Por. S. Gręś, *Misja Ducha Świętego...*, dz. cyt., s. 53.

⁵⁷ Por. R. Cantalamessa, *Pieśń...*, dz. cyt., s. 173. Według Raniero Cantalamessa relacje w Trójcy Świętej zachodzą w następujący sposób: Ojciec jest w Trójcy tym, który kocha, źródłem i początkiem wszystkiego; Syn jest tym, który jest kochany; Duch Święty jest miłością, którą Ojciec i Syn się kochają. Takie rozumowanie jest z pewnością tylko ludzką analogią, lecz bez wątplenia tą analogią, która umożliwia lepszy wgląd w tajemne głębokości Boga.

⁵⁸ Por. Jan Paweł II, *Duch Święty źródłem jedności Kościoła*, (05.12.1990), w: *Wierzę w...*, dz. cyt., s. 298. Brak jedności, która jest skutkiem grzechu i odejścia od pierwotnej świętości, jest szczególną raną, która zadana jest Kościołowi. Niezgodność w wyznawanej wierze, w myśleniu, w wypełnianiu Bożych zamierzeń, w posłusznym słuchaniu hierarchów Kościoła jest problemem, z którym Wspól-

cie, tak z miłości Ojca i Syna powstaje Wspólnota wierzących. Miłość w Duchu Świętym jest darem dla całego Kościoła. Duch Boży, który mieszka w wierzących i napędza cały Kościół oraz nim kieruje, jest sprawcą tej przedziwnej wspólnoty wierzących i tak dogłębnie wszystkich zespała w Chrystusie, iż jest zasadą jedności i miłości Kościoła⁵⁹. Człowiek, który toczy walkę z grzechem, poprzez moc Ducha Świętego, wyzwala się z miłości własnej. To ona sprawia, że wierzący nie zauważa potrzeb całego Kościoła i poszczególnych współbraci w wierze. Egoizm i zapatrzenie się w siebie skutkuje zamknięciem na zbawczą relację z Ojcem i Synem w Duchu Świętym. Miłość własna tworzy podziały, niezrozumienie, brak jedności w myśleniu, w tworzeniu i odkrywaniu natchnień Bożych. Tylko Paraklet jest w stanie wyprowadzić człowieka ku wolności i nauczyć zakorzenienia się w miłości, którą daje. Jakie jest nasze zadanie w procesie, który prowadzi od miłości własnej do miłości Boga? Do nas należy wspomaganie Ducha, współpraca z łaską poprzez właściwe użycie własnej wolności. Musimy się „wykorzenić” z siebie, aby „zapaść korzenie” w Bogu. Duch Święty został nam dany, abyśmy nie żyli już dla siebie, ale dla Pana⁶⁰. Przykłady wielu świętych, błogosławionych i cichych świadków życia w Duchu Świętym, ukazują drogę, która pozwala poprzez miłość być darem dla Kościoła. Otwarcie swojego serca na potrzeby drugich, zrezygnowanie z wygodnictwa i ofiarowanie swojego życia na służbę Bogu jest możliwe jedynie poprzez przyjęcie darów Ducha Świętego, szczególnie miłości. Miłość rozświetla życie świętych i Kościoła od dnia Pięćdziesiątnicy po dzień dzisiejszy. W każdym świętym, we wszystkich epokach dziejów Kościoła odnajdujemy znaki miłości i Ducha Świętego. W niektórych okresach historycznych, dzięki inspiracji i przewodnictwu Ducha Bożego objawiła się ona pod postacią szczególnych dzieł zorganizowanej pomocy⁶¹.

* * *

Z nauczania Świętego Jana Pawła II wyłania się bogata refleksja dotycząca Osoby Ducha Świętego. Ojciec święty w szczególny sposób wskazał na Ducha Bożego, jako tego, który nieustannie jest obecny w Kościele i działa w poszczególnych jego członkach. Święty Papież zachęca, aby zbliżyć się do Ducha Świętego – Ożywiciela. Duch Boży jest obecny w całej przestrzeni Kościoła. Lud Boży jest stale uświęcany przez Ducha Świętego i On jest zasadą jedności – inspiruje i jednoczy całą wspólnotę Kościoła.

nota Ludu Bożego zmagają się od wieków. Lekarstwem na brak jedności jest Duch Święty. To On, nie patrząc na przynależność kulturową, społeczną czy historyczną poszczególnych członków Kościoła, spaja ich w jedno i prowadzi do spotkania z Ojcem. On niesie pokój, niezależnie od sytuacji w jakiej znalazł się człowiek. Poszczególni wierni są zobowiązani by troszczyć się o pokój i szukać jedności, a tam gdzie rozpoczynają się rozłamy prosić Ducha Świętego o pomoc.

⁵⁹ Por. DM 2.

⁶⁰ Por. R. Cantalamessa, *Pieśń...*, dz. cyt., s. 324 – 325.

⁶¹ Por. Jan Paweł II, *Duch Święty źródłem nowej Miłości*, (22.05.1991), w: *Wierzę w...*, dz. cyt., s. 371.